

De Banen naar een hoger peil

Begin vorige eeuw kwamen plantenliefhebbers uit het hele land al naar de omgeving van De Banen om de grote maar vooral ook bijzondere plantenrijkdom te aanschouwen. Ook nu nog is De Banen bij het Limburgse Nederweert-Eind een natuurgebied van Europese allure en om die reden opgenomen in het Europese natuurnetwerk Natura 2000. Door groot-schalig ven- en natuurherstel hoopt Stichting het Limburgs Landschap die natuurwaarden te behouden, te verbeteren en verder uit te breiden.

De Banen maakt deel uit van een parelsnoer aan peelvennen in Midden-Limburg met onder meer de Roeventerpeel, de Kwegt, de Schoorkuilen en het Sarsven (fig. 1). De afgelopen jaren heeft in diverse vennen op grote schaal ven- en ander natuurherstel plaatsgevonden. Afgelopen jaar werd en het komende herfst- en winterseizoen wordt De Banen grondig onder handen genomen.

Samen met landbouw

Natuurontwikkeling in en rond De Banen maakt deel uit van het integraal inrichtingsplan 'Sarsven en De Banen naar een hoger peil' uit 2012. Dit project heeft tot doel om voor zowel landbouw, natuur als recreatie een meerwaarde te realiseren. Ten behoeve van de landbouw zijn in het verleden drainage-buizen en beregeningsputten aangelegd. Deze maatregelen hebben geleid tot verdroging van de peelvennen, waardoor de natuurwaarden achteruit zijn gegaan. Herstel is echter mogelijk, waarbij zowel de natuur als de landbouw zich verder kunnen ontwikkelen. Hiertoe zijn enerzijds de laaggelegen

gronden om de natuurgebieden aangekocht om te gebruiken als buffer tussen de natuurkern en het landbouwgebied. Anderzijds is de traditionele drainage voor de landbouw vervangen door zogenaamde peilgestuurde drainage, waardoor het waterpeil zowel in de natuurgebieden als in de directe omgeving ervan kan worden verhoogd. Bovendien is als gevolg van ontgraven ten behoeve van natuurontwikkeling grond vrijgekomen die benut is om laaggelegen landbouwpercelen op te hogen. Ook is uitruil van gronden tussen boeren onderling mogelijk gemaakt, zodat voor hen de bedrijfsstructuur is verbeterd.

De Banen van weleer

Door de aanleg van de Rietbeek dwars door de oostrand van De Banen midden jaren vijftig van de vorige eeuw is het ven een stuk kleiner geworden (fig. 2a&2b). De waterstand daalde flink en het ven groeide dicht met Riet (*Phragmites australis*). Vele karakteristieke plantensoorten verdwenen of werden zeldzaam. Door venherstelmaatregelen in de jaren negentig van de vorige eeuw, waarbij de verlandingsvegetatie is teruggedrongen en de natuurlijke waterhuishouding werd hersteld, keerde een groot aantal soorten, zoals Kruidige moerasweegbree (*Baldellia ranunculoides repens*), Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*), Oeverkruid (*Littorella uniflora*), Pilvaren (*Pilularia globulifera*), Veelstengelige waterbies (*Eleocharis multicaulis*) en Kleine biesvaren (*Isoetes echinospora*), terug.

Werk in uitvoering

Fig. 1. De situatie in 2013. De Banen maakt deel uit van een parelsnoer aan vennen in Midden-Limburg. In de jaren negentig van de vorige eeuw heeft hier succesvol venherstel plaatsgevonden. In 2015 is grootschalig venherstel uitgevoerd op de oostoever, zodat een vensituatie ontstaat die vergelijkbaar is met de situatie van vóór de aanleg van de Rietbeek in 1958. Inmiddels is ook de Rietbeek verlegd. Najaar 2016 volgt het westelijke deel.

Fig. 2a. Tot 1955 heeft het ven van De Banen nog het grootschalige karakter.

Fig. 2b. In 1958 wordt de Rietbeek aangelegd door de oostrand van De Banen. In de loop der jaren neemt het areaal bos toe en door verdroging is het ven een heel stuk kleiner geworden [situatie 1988].

De aanwezige bossen en struwelen rondom het ven van De Banen zijn duidelijk zichtbaar op deze foto's uit 2009. Als gevolg van het verhoogde waterpeil in 2015 zullen deze bossen grotendeels moeten wijken om verhoging van voedselrijkdom te voorkomen (foto's: Frank Meeuwissen [boven] en Henk Heijligers [onder]).

de vernatting juist toe- in plaats van afnemen. Daarom is in de omgeving van de oude beekloop van de Rietbeek een groot deel van het bos gekapt en is een deel van de bodem verwijderd. In de komende periode zal de westzijde van De Banen worden opgeschoond en wordt het ven weer net zo groot als vóór de aanleg van de Rietbeek in 1958.

Op de geleidelijke overgang van het ven naar de hogere delen zal de typische oeverkruidvegetatie, waaraan De Banen zijn Natura 2000 status te danken heeft, zo meer ruimte krijgen. Wie weet duikt hier zelfs de Waterlobelia (*Lobelia dortmanna*) op.

Wandelen en ruiteren

Tussen het vergrote ven en de nieuwe Rietbeek is een nieuw wandelpad aangelegd dat aansluit op andere paden in de omgeving. Wandelend kijkt u uit over het herstelde ven met de bijzondere oevervegetatie en de toekomstige bloemrijke graslanden. Ook is een al aanwezige vogelkijkhut verplaatst, zodat men kan blijven genieten van de rijke vogelstand, met soorten als Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*), Blauwborst (*Luscinia svecica*) en Zwarte ooievaar (*Ciconia nigra*). Daarnaast wordt aan de andere zijde van de beek een ruiterspad aangelegd. Hierdoor kunnen wandelaars en ruiters ongestoord van het gebied genieten.

In belangrijke mate wordt zo aan de wensen van alle partijen in de omgeving van Nederweert-Eind tegemoet gekomen. Het gehele plan wordt uitgevoerd onder regie van de Provincie Limburg en gefinancierd door de Provincie Limburg met inzet van rijks- en Europees geld en voorts samen met het Waterschap Peel en Maasvallei, de gemeente Nederweert en Stichting het Limburgs Landschap.

Hun zaden bleken nog kiemkrachtig in de opgeschoonde bodem aanwezig te zijn. Het ven kan echter nog verder in oude glorie terugkeren. In najaar 2015 vond daarom de start van een nieuwe fase in het venherstel bij De Banen plaats die in voorjaar 2017 zal worden afgerond.

Nieuwe Rietbeek, nieuwe natuur

Om de natuurkwaliteit van De Banen verder te kunnen verbeteren moest de Rietbeek worden omgelegd. Dit heeft twee grote voordelen. Het voedselrijke landbouwwater uit de Rietbeek heeft geen negatieve invloed meer op de natuurkwaliteit van het voedselarme ven, en het waterpeil in het ven kan weer stijgen naar het vroegere niveau. De beek is eind 2015 opnieuw gegraven aan de oost-rand van het vergrote natuurgebied en de oude beekloop is gedempt. Van de voormalige landbouwpercelen tussen de oude en de nieuw aangelegde Rietbeek is de voedselrijke bovenlaag afgegraven. Zo ontstaat er een natuurlijke overgang van bloemrijke graslanden tussen het natuur- en landbouwgebied.

Waterpeilverhoging en boskap

Nu de Rietbeek is verplaatst kan het venpeil weer stijgen via inkomend regenwater en kwel uit de omgeving. Hierdoor zal aan de randen van De Banen bos en wilgenstruweel onder water komen te staan en zullen door die 'natte voeten' de aanwezige bomen afsterven. Ook bevindt zich daar op de bodem een in de loop van vele jaren met meststoffen verrijkte strooisellaag, die deels ook nog op veraard veen ligt. Als deze niet zou worden weggehaald, zou de voedselrijkdom in De Banen als gevolg van

Op de periodiek droogvallende oevers van De Banen maakt de Kruidende moerasweegbree (*Baldellia ranunculoides repens*) na de venherstelmaatregelen uit de negentiger jaren van de vorige eeuw weer deel uit van de kenmerkende oevervegetatie en krijgt nog meer kansen bij het nieuwe venherstel (foto: Henk Heijligers).

H.W.G. Heijligers, medewerker voorlichting
& A.H. Ovaa, ecooloog
Stichting het Limburgs Landschap
Postbus 4301
5944 ZG Arcen
h.heijligers@limburgs-landschap.nl
a.ovaa@limburgs-landschap.nl

provincie limburg

 Waterschap
Peel en Maasvallei

 Nederweert

 Stichting
het Limburgs
Landschap